

Віра Мелешко

ІДЕЙНО-ХУДОЖНІ ДОМІНАНТИ ЗБІРКИ ПРОЗИ «НЕХВОРОЩ» ЛЮБОВІ ПОНОМАРЕНКО

У статті виокремлено провідні ідейно-художні особливості найновішої збірки прози Любові Пономаренко «Нехворощ», яка надрукована в Полтаві. Авторка доводить, що аналіз нової книги сучасного митця розширює передовсім наукове бачення його ідіостилю й водночас сприяє розкриттю провідних особливостей усього літературного процесу.

У зовнішній композиції книги виокремлено роль і значення наповнення заголовків та розкрито змістовно-формальне наповнення назви збірки Любові Пономаренко. Щодо внутрішньої композиції, то як головне зазначено хронотоп творів та роль і риси наратора.

Ключові слова: збірка прози, зовнішня та внутрішня композиція, роль наратора.

У слід за одним із найталановитіших сучасних полтавських критиків М. В. Костенком (шкода, що він уже відійшов у засвіти) повторюємо: «Не можу спокійно читати новелістику Любові Пономаренко. Завжди охоплює якась тривожне хвилювання. <...> що вона вчиняє, ця письменниця з читачем? Що це в неї за манера трясти людину, як стару грушу? Чого вона <...> сама страх як колотиться, не даючи ні собі, ні нам спокою химерними байками з несподівано ключим підкладом?» [4, с. 3]. Справді, Любов Петрівна Пономаренко, яка народилася 1955 року на Сіверщині (Чернігівська область), прийшла в літературу дуже рано (уже 1972 року стала учасницею республіканської наради обдарованих школярів, організованої Спілкою письменників), розпочинала з поезій, а в 1980-х написала перші оповідання, щоб 2015 року стати володаркою кращої книги України в номінації «Проза», «помічає те, що в буднях непомітне» [9, с. 11], переплітає реальне і фантастичне, розбуркуючи в читачів неспокій.

Сьогодні Любов Пономаренко має такі «означення»: «відома українська письменниця» (із подання Національної спілки письменників України), «неперевершений майстер неоімпресіоністської новели» (з анотації до книги «Синє яблуко для Ілонки»), «дослідниця переважно жіночої ментальності та долі», «сучасна й високоталановита, оригінальна й мистецька» (П. Кононенко), «сучасний знаний прозаїк <...> продовжує традиції неоімпресіоністської новели» (В. Сапон) та ін.

Аналіз нової книги сучасного автора розширює передовсім наукове бачення його ідіостилю й водночас сприяє розкриттю провідних особливостей усього літературного процесу. Таким чином,

звернення до збірки «Нехворощ» (Полтава, 2015) Л. П. Пономаренко **актуальне** з огляду на: 1) відсутність досліджень, присвячених цьому новому набутку крайки; 2) потребу подальшого осягнення специфіки художньої літератури сьогодення; 3) важливість читання текстів «під мікроскопом».

Прозовий набуток Любові Пономаренко в дослідницькому аспекті представлений різноманітно:

1) вступні статті до епічних збірок сучасної мисткині. Досить розлогий вступ-аналіз до книги «Портрет жінки у профіль з рушницею» запропонував доктор філологічних наук, професор П. Кононенко. Основна думка науковця скондована у фразі: «...книжка Любові Пономаренко <...> – як згусток пам'яті та мрії» [3, с. 7]. За П. Кононенком, стиль нашої землячки – романтичний, тому «барви її творів яскраві, а лінії рельєфні» [3, с. 9]. О. Хоменко, автор передмови до іншої книги полтавки, акцент робить на бароковості її письма: «...якась барокова сновидність новелістики мисткині...» [11, с. 4];

2) статті методичного спрямування. Саме вони домінують кількісно. Це не випадково, адже новела Л. Пономаренко «Гер переможений» уведена до шкільної програми;

3) монографія Миколи Костенка. Кажемо про розвідку «„Синє яблуко” рідної літератури», яка має підзаголовок «Орнаментальне бароко у прозі Любові Пономаренко» [4] (цю ж монографію він згодом помістив до збірки вибраних літературно-критичних статей [5]). М. Костенко зробив удалу спробу окреслити оригінальність стилістичного й мовного колориту та простежити «пономаренківські» засоби «ліплення» характерів у творах книг «Тільки світу» і «Дерево облич».

Отже, як бачимо, збірка «Нехворощ» ще не потрапляла в поле зору науковців та літературних критиків, хоч її було висунуто на здобуття Національної премії України імені Тараса Шевченка.

Мета нашої статті – проаналізувати книгу «Нехворощ» у цілому та розкрити сутнісні особливості її окремих складників.

Збірка прози «Нехворощ» – сьома в набутку сучасної письменниці Любові Петрівни Пономаренко, але «найрідніша», адже 1) побачила світ у Полтаві (від 1987 року Любов Петрівна мешкає у Гребінківському районі), 2) перша, яку авторка уклала «власноруч», тобто видавець дозволив мисткині самостійно створити образ видання й за-

пропонувати його зміст. Наголошуємо на цьому, спираючись на свідчення самої художниці слова: всі попередні збірки, заявила вона під час презентації книги в Полтавській обласній науковій універсальній бібліотеці імені І. П. Котляревського 11 квітня 2016 року, komponували видавці/видавництва, лише «Нехворощ» вибудувала відповідно до свого бачення. Літераторка зауважила, що мала велику втіху від цієї дещо нової для себе діяльності, позбулася сумнівів стосовно власних можливостей: «Створювати свій образ книги можуть або дуже відомі письменники, або ті, хто друкується за власний кошт. Я ж покладалася переважно на пропозиції видавців...» [9, с. 11]. У зв'язку з цим піддаємо сумніву твердження В. Кузьменка, висловлене щодо іншої книги – «Портрет жінки у профіль з рушницею»: «Авторка свідомо долучила сюди твори, уже відомі читацькому загалові з її попередніх збірок <...> уперемішку з щойно написаним. У такий спосіб Л. Пономаренко підкреслювала незмінність своїм мистецьким переконанням, а також прагнула формувати збірки з творів, що, як і вино, з роками набрали міцності й витривалості» [6, с. 6–7]. Ми ж більш схильні визнати правдивість твердження Л. Пономаренко про «Нехворощ» як *першу* збірку, виформувану для друку безпосередньо нею.

Отже, якщо «Нехворощ» – поки що єдина книга, скомпонована для друку самою письменницею, то виникає закономірне бажання (а то й необхідність) розкрити / проаналізувати її особливості на різних рівнях.

Концентруючи переважно увагу на оповіданнях, що ввійшли до збірки 2015 року, подаємо наше бачення сутності зовнішньої *композиції* епічної книги Любові Пономаренко:

– усього в ній п'ятнадцять творів. Для порівняння: у першій збірці прози «Тільки світу» – двадцять, у передостанній «Синє яблуко для Ілонки» – двадцять сім;

– чотирнадцять словесних полотен «Нехворощі» – зразки малої прози, одне – середньої. Зауважимо: у «Тільки світу» повістей дві («Тільки світу», «На срібному цовні»), у «Дереві облич» – три («Неба дістати», «З роси намисто», «Ошалілі болотні вітри»);

– назва книги однойменна з повістю, яка в змісті зазначена останньою [10, с. 110–191]. До речі, ця повість уже була оприлюднена в іншій книзі Любові Пономаренко – «Синє яблуко для Ілонки» (там теж посідала останню позицію в змісті);

– відсутність указівки на час і місце написання творів. Ми доходимо висновку, що це закономірно для прозаїка Л. Пономаренко, адже таку тенденцію запримітили й у попередніх збірках;

– домінують заголовки в кілька слів (із п'ятнадцяти назв таких десять; наприклад: «Почують тебе сніги», «Острів Марфа», «П'ятниця, чотирнадцяте», «Кіт на пагорбі», «Гніздо ремеза»). У книгах, друкованих раніше, спостерігаємо інше

співвідношення. Так, у «Тільки світу» із двадцяти двох заголовків лише сім «багатослівні». За словами Любові Пономаренко, назва найновішої книги – символічна: «Нехворощ як <...> символ батьківщини, дому, чогось рідного, те, що супроводжує людину все життя» [1]. У повісті «Нехворощ», твердить Оксана Лісан, «дві самотності долають простір і позапростір назустріч одна одній, мають зазирнути в серце темряви і світла, щоб збагнути, що „дім людський не на Землі, а в душі” і „кожен має здобути свій дім”» [8]. Тому нехворощ – дім матеріальний і дім духовний, а «Нехворощ» (заголовок збірки) – уся Україна і світ, життя «з його глибинами і широтами» (П. Кононенко).

Специфіка *внутрішньої* організації «Нехворощі» полягає в тому, що:

1) *час* основної дії багатьох оповідань – осінь:

– «5 листопада» [10, с. 9] («Нічого не трапилось»);

– «Минали останні дні листопада» [10, с. 22] («Почують тебе сніги»);

– «...опадають жоржини» [10, с. 30], «нові берці не торкалися молодого снігу» [10, с. 34] («Ненароджені»);

– «...виникла павутина, в яку заплутався коричневий листок» [10, с. 35] («Полон»);

– «...старий осінній день» [10, с. 41], «Осипався клен <...>. За одну ніч дерево пожовкло» [10, с. 46] («Фікус»);

– «На вулиці мряка, листопадові дощину холодіють» [10, с. 53] («Ветеринар»);

– «...пізньої осені» [10, с. 102] («Гніздо ремеза»);

– «Натинка їхала до неї зимувать» [10, с. 41] («Натинка») тощо.

Як бачимо, для означення часу письменниця нерідко вдається до прямого найменування. Найбільше вона вподобала слово *листопад*. Інколи, говорячи про всі пори року, осінь подає через назву місяця: «І влітку, коли піднімається очерет і застугає дахи по той бік ріки. І в *листопаді*, як морозчик уже погуляє і під плівкою льоду застигають очі в'юна» («Острів Марфа») [10, с. 65]. В оповіданнях нової книги немає «оптимістичних» творів, їхні сюжети загадкові, а персонажі мандрують «від смутку до смутку» (О. Лісан), що асоціативно прочитується як осінь. За письменницею Л. Пономаренко, осінь – то пришвидшений рух часу («Час просувався швидко. Старий чоловік навіть із ціпком не піде так, як іде старий осінній день» [10, с. 41]), осінь – то тривога і холод («...листопадові дощину. І ліхтарі, ліхтарі, ліхтарі, мов очі хижої зграї. Чому мені так холодно?» [10, с. 53]; «...навалюється тривога» [10, с. 104]). А ще осінь – пора «збирання урожаю» (М. Рильський), тобто період підсумків, коли «придушує тягар усього пережитого» [10, с. 104];

2) роль *наратора* в малій прозі «Нехворощі» виконує переважно «Я»-оповідач або розповідач (оповідач – першоособова оповідь; розповідач –

третьоособова розповідь. Ці поняття в українському літературознавстві розрізняв Євген Кирилюк): із чотирнадцяти творів виклад від автора ведеться лише в трьох. Таким чином, у своїх полотнах Любов Пономаренко переважно послуговується своєю рідною *розповідною манерою*.

У більшості малих текстів оповідач майже не «відрекомендує» себе. Найповнішу самохарактеристику «пропонує» наратор у «Ковзанці для ластівки»; до того ж ця самохарактеристика розкриває і зовнішній, і внутрішній його світ: «Я не Гриб, моє прізвище Піддубень. <...> на ім'я мене ніхто не називає, тільки Піддубок, Дуб, Гриб <...> [10, с. 3], «Живу з бабусею та з дядьком Юрком. <...> А я живу лісом» [10, с. 4]; «До школи ходжу в сусіднє село через міст. <...> Для мене річка й ліс – як сім'я. <...> Пообіцяв – треба зробити» [10, с. 5]; «Думаю і думаю про Ростиславу» [10, с. 6] тощо. Наратор найчастіше заглиблюється у власний внутрішній світ, який обертається довкола закоханості в багату старшу за нього сусідську дівчину; «Думаю і думаю про Ростиславу. Як до школи йду, як сиджу на уроках, як на лижах до лісу біжу» [10, с. 6].

У творі «Нічого не трапилось» оповідь веде жінка. У неї хвора мати, вона прожила з чоловіком сім років. Оце і всі її зовнішні атрибути. Решта «матеріалу» пов'язана з тим, що оповідачка-героїня викрикнула «необачні слова і Господь їх почув». Коли «терпіння зносилося», «сказала з надривом:

– Господи, та забери його [*шлюбного чоловіка*] від мене!» [10, с. 10].

Ці слова-заклинання поза волею жінки «стали набувати змісту» [10, с. 10]: її чоловік упав у «бездонний колодязь» [10, с. 10].

Оповідачка наділена спроможністю передчувати біду, каятися у своїх учинках, молити прощення в Бога. Вона творить притчу про Слово, у якій синтезує реальне й надприродне, раціональний та ірраціональний початок. Притчова природа оповідання зумовлює його певну змістову нез'ясованість, незавершеність, проте це логічно, адже «притча у принципі не знає, що таке нестримне розгортання дії» [11, с. 6]. Таким чином, навіть конкретна героїня твору «Нічого не трапилось», яка веде оповідь, не тлумачить того, що відбувається, зокрема і з нею, а лише передає відчуття, уявлення, порухи «в колодязі <...> свідомості» [10, с. 10]. І все ж основне враження від оповіді – відчуття повної природності подій та вчинків.

Оповідач-персонаж «Фікусу» нагадує новітнього пророка, а сам твір «можна назвати нотатками з моралі, фрагментами недосконалості світу» [8]. А ще – одкровенням, за аналогією до біблійного пророцтва про кінець світу, бо втілює воно центральну ідею, співзвучну з ідеєю Апокаліпсису, – боротьбу Добра і Зла. Оповідач – «старий чоловік», «дід із білою бородою»; «йому ж вісімдесят сім», йому боляче і страшно, «чи буде завтра». Наратор-персонаж прагне, щоб люди збагнули себе у світі,

розділивши в ньому добро і зло. Реципієнт відчуває / бачить його самотність, страх, відчай, любов; його відчуженість в антигуманному просторі.

Цей старий, котрий слухає «серце Землі» [10, с. 41], творить новітню «книгу пророцьку», новітнє «об'явлення». Оповідач-персонаж як біблійний пророк застерігає людей від апокаліпсису – «кінця світу, загибелі всього живого на землі» [7, с. 36]. Він, до речі, *тричі* послуговується цим словом, уводячи його кожного разу в інший контекст: 1) про наближення апокаліпсису повідомляє преса, але «людство робить вигляд, ніби все гаразд» [10, с. 43]. Оповідач-пророк уболіває за всіх, хоче догукатися до них, щоб отямалися та задумалися, зупинили руйнацію; 2) безлад у місті («...сміття немає на чому вивозити» [10, с. 44]), де мешкає старий, нагадує «свій апокаліпсис» [10, с. 44]. Тож цей «вид» кінця світу можна легко відвернути, якщо обрати мера не «ідіота» [10, с. 48]; 3) розміркування про кліматичний апокаліпсис оповідач умонтовує в автобіографію («Я взявся писати свою біографію із сардонічними відступами про те, що коїться з навколишнім середовищем» [10, с. 45]). Через те, що всі «жруть, рвуть, риють, копають, рубають, підривають, стріляють» [10, с. 45], уважає він, Земля перестала родити. Необхідно припинити знищувати нашу планету – основний лейтмотив автобіографії оповідача.

В оповіданні «Зламана антилопа» оповідачка – розлучена жінка («Юра пішов від нас одинадцять місяців тому» [10, с. 83]), котра винуватить у своєму невдалому шлюбі суперницю – «...це стерво <...> цю паскуду» [10, с. 83], із якою «ніколи не бачились» [10, с. 83]. Розлучниця, переконана оповідачка, «існувала в іншому просторі» [10, с. 83], а вона, розлучена, мала свій, який іменувала «дика самотність» [10, с. 84]. Під кінець оповіді простори обох жінок зіштовхуються, й оповідачка бачить жінку в колясці, схожу на «велику закошлану антилопу» [10, с. 85];

3) майже в усіх творах книги нашої землячки можна спостерегти наявність художніх точок (натяків, пунктирних ліній, островків тощо). Ці точки можемо йменувати ще й мазками, адже, подібно до неоімпресіоністів у живописі, мисткиня від літератури «наносить» основні складники сюжету у визначених поєднаннях, які, склавшись у певну цілість, відіграють роль шляху до фіналу. Так, в оповіданні «Ковзанка для ластівки» авторка через невеликі текстові відтинки креслить пунктири, що у сприйнятті читача стають дорогою до загибелі головної героїні, тією дорогою, яка засвідчує: ластівці ковзанка не потрібна, адже вона мусить літати, вона – вільна.

Отже, пунктири твору «Ковзанка для ластівки»:

«Від нас до *Удаю* (курсив наш. – В. М.) – подали рукою» – «Найбільше Ростислава любить *річку*» – «...покататися б на *ковзанах*» – «А ти рубав *опо-*

лонки?» – «Вона легка і граційна. Тоненька і гостра. Коли літає на *ковзанах*, то скидає руки, наче крила» – «Нарешті, нарешті це вже *ковзанка!*» – «По дорозі вирубую ще дві *ополонки...*» – «Вона добігла до *ковзанки*, а потім послизнулася біля *ополонки* і пішла під *лід*».

Окрім цих головних пунктирів, що йдуть відносно прямо, один за одним, віднаходимо додаткові пунктири-відгалуження, які виконують функцію зовнішнього декоду й доповнення до основної сюжетної лінії. Кажемо про 1) повідомлення-вкраплення, що стосуються нетутешнього (бо тутешнє – це село, де відбувається перебіг подій новели, це Удай, ліс, Долини, Рудьків, Новищина, Боса Гора) буття Ростислави-ластівки: «Її пів Києва знає, вона в таких компаніях зависа!» [10, с. 7]; 2) дядька головного героя-оповідача Юрка, який виступає «інформатором» про ту, київську, гілку життя дівчини і який теж у неї закоханий; 3) матір, котру згадує хлопець: «Мати народила мене в шістнадцять років. Коли я був немовлям, пішла купатися, стрибнула з мосту і розбилася об палю» [10, с. 4]; 4) фотоапарат («професійний „Олімпус-420”» [10, с. 5]) персонажа-оповідача, подарований на день народження дядьком, тощо.

Єднає головну та другорядні пунктирні лінії *ластівка*, творена авторкою багатоаспектно. Найперше – це та, реальна, яка «залетіла у веранду і билася об шибуку» [10, с. 6] і яку спіймав хлопець. Він відчув, скільки «було сили в <...> маленькому тілі» [10, с. 6]. Інша – символічна, в основі якої – образ Ростислави. За текстом, Ростислава «старша на десять років» [10, с. 3] від закоханого в неї оповідача, найбільше любить річку, влітку купається на чистоводі, танцює на городі, закінчила університет, програміст, а ще – «легка і граційна. Тоненька і гостра» [10, с. 6].

Якщо пам'ятати твердження І. Качуровського, що образи «в художньому творі – це ті значення слів, котрі викликають уявлення про певні відчуття» [2, с. 6], то образ *ластівки* в оповіданні Любові Пономаренко пов'язаний із відчуттям свободи, простору, чистоти. Зіставлення з *ластівкою* пояснює причини загибелі дівчини.

У творі «Нічого не трапилось» роль художньої точки (пунктиру) виконує вода з усіма її атрибутами (головно – бездонна криниця):

«Але терпіння урвалося, мов старий конопляний мотузок, яким тягають *воду з колодязя*» (курсив наш. – В. М.) – «...щось обривається в *колодязі* нашої свідомості» – «Або ревтиме *вода*, провалюючи дах» – «Ми підбігли і побачили *водопровідний люк*» – «...то бездонний *колодязь*» – «Внизу під ринвою *бочка з водою*» – «Там, за шипшиною, закинений *колодязь*» – «...я зливаю йому з ковшика *воду*» – «...він розбризкує *воду*».

Першопочатком води як образу-точки, образу-мазка в оповіданні «Нічого не трапилось» було слово: «Усе почалося з того, що поза мою волею

слова стали набувати змісту (курсив наш. – В. М.)» [10, с. 9]. Матеріалізація мовленого полягає в тому, що чоловік оповідачки, «товстий, сопучий, ненажерливий» [10, с. 12], зникає, аби явитися незабаром в її розбурханому світі-маренні. Порівняння «кричу, як *божжевільна*» [10, с. 12] – ключ до розуміння стану дружини, пояснення того, що відбувається після зникнення чоловіка.

У «Нічого не трапилось» наявні мозаїка образів та ліричний, епічний і драматичний початок, які дають можливість читачеві самому складати калейдоскоп подій і почуттів.

Ми не конкретизували стиль Любові Пономаренко-прозаїка. У цьому питанні дослідники не одностайні, що помічає й сама авторка: «Літературознавці по-різному визначають стильову належність моїх творів (наприклад, неоімпресіонізм, експресіонізм, орнаментальне бароко...), в аргументах кожного з них є щось раціональне і те, з чим можна посперечатися» [9, с. 11]. Ми лише розкрили провідні, за нашим переконанням, особливості нової книги авторки-землячки «Нехворощ», яку вона уклала самостійно. Це дозволило нам стверджувати, що творча манера письменниці вирізняється оригінальністю.

Література

1. Безугла І. Презентація нової книги [Електронний ресурс] / Інна Безугла. – Режим доступу : <http://misto-tv.poltava.ua/>. – Назва з екрана, 05.11.2016.
2. Качуровський І. Генерика і архітектоніка. Кн. II / Ігор Качуровський. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 376 с.
3. Кононенко П. Свято душі і таланту / Петро Кононенко // Пономаренко Л. Портрет жінки у профіль з рушницею / Л. П. Пономаренко. – К., 2005. – С. 5–9.
4. Костенко М. «Сине яблуко» рідної літератури / Микола Костенко. – Полтава : Полтавський літератор, 2014. – 104 с.
5. Костенко М. Що на роду написано. Монологи критика. Доба полілогу / М. В. Костенко. – Полтава : Полтавський літератор, 2009. – 596 с.
6. Кузьменко В. Неоімпресіоністична новелістика Любові Пономаренко: специфіка ідіостилію письменниці / Володимир Кузьменко // Українська мова і література в школах України. – 2015. – № 5. – С. 3–7.
7. Куньч З. Універсальний словник української мови / Зоряна Куньч. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007 – 848 с.
8. Лісан О. Проза відомої української письменниці з Полтавщини [Електронний ресурс] / Оксана Лісан. – Режим доступу : <http://poltava.to/project/1646/>. – Назва з екрана, 05.11.2016.
9. Любов Пономаренко [Біографічні дані] // Рідний край. – 2005. – № 2 (13). – С. 30.
10. Пономаренко Л. Нехворощ : новели та повісті / Любов Пономаренко. – Полтава : Дивосвіт, 2015. – 192 с.
11. Хоменко О. «Ласкаво просимо в пустелю реальності...» / Олександр Хоменко // Пономаренко Л. Ніч у кав'ярні самотніх душ / Любов Пономаренко. – Миколаїв, 2004. – С. 3–8.

Vira Meleshko

**THE CONCEPT-ARTISTIC DOMINANTS
OF “THE NEKHVOROSHCH” PROSE
COLLECTION VOLUME BY LIUBOV
PONOMARENKO**

The article is focused on the thorough investigation of the basic concept-artistic peculiarities of “The Nekhvoroshch”, the newest prose collection volume by Liubov Ponomarenko, which was printed in Poltava. It was proven that the analysis of the contemporary writer’s latest book makes further perspective for the academic vision of the author’s idiosyncrasy and at the same time facilitates understanding of the fundamental characteristic features of the literary process in general.

In the outer structure of the book the role and semantic content of the headings are considered. The formal-content filling of the title of L. Ponomarenko’s collection was explained. The chronotope of the works as well as the narrator’s peculiarities are regarded as major features of the inner structure of the volume.

Key words: *prose collection volume, outer and inner structure, narrator’s role.*

Вера Мелешко

**ИДЕЙНО-ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ ДОМИНАНТЫ
СБОРНИКА ПРОЗЫ «НЕХВОРОЩ»
ЛЮБОВИ ПОНОМАРЕНКО**

В статье определены ведущие идейно-художественные особенности новейшего сборника прозы Любви Пономаренко «Нехворощ», напечатанного в Полтаве. Автор доказывает, что анализ новой книги современного писателя расширяет прежде всего научное видение его идиостиля и одновременно способствует раскрытию ведущих качеств всего литературного процесса.

Во внешней композиции книги рассмотрены роль и смысловое наполнение заголовков и раскодировано содержательно-формальное наполнение названия сборника Любви Пономаренко. Во внутренней композиции в качестве главной характеристики определены хронотоп произведений, а также роль и свойства рассказчика.

Ключевые слова: *сборник прозы, внешняя и внутренняя композиция, роль рассказчика.*

Надійшла до редакції 07.11.2016 р.

